

ՀԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԽԶ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 30, 1893

ԹԻԻ 52

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Երեւ
Սերտերը Բնակչությունը	409
Երկրից Մեծագույն Հրապարակ	409
Պատմությունը Առ թղթակցություն	409
Մարդ Մինչև Ո՛ր Տարիներին Մեջ Օգտակար	
Կեսնք Կրնայ Վարել	411
Բժշկականությունը Մեջին Դարում Մեջ	411
Չարհատությունը Տարիներ	411
Թղթակցությունը	
Համակ Առաքաղարէ	411
Առ Համայն Աւետարանական Եկեղեցին	412
Մահապաշտ	412
Ազգեր	412
Հանգիստ Բարձրակիս	412
Դրամական	413

ԱՒԵՏԱՐԵՐ ՀԱՐԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն շաբաթ օր:
Ցարեկան գիւնն է ամէն տեղւոյ համար կանխիկ 1/4 մեծիտիյէ, վեցամսեայն՝ 3/4 մեծիտիյէ: Թղթատարի ծախսը խմբագրութեան վրայ է: Մեկ քերթի գիւնն է 30 փարս: Խմբագրութեան, բաժանորդագրութեան եւ քղթատարութեան պատկանեալ ամէն գրութիւնը պարտին ուղղութիւն առ Մր. Հ. Ս. Պարսեմ, Ամբիգան խան, Կ. պոլիս:

Ամբիգան Մեծիտարաց Ընկերութեան Կողմանէ
Հ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՈՆԱՏԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՏԵՄ, ՏԵՐԵԿ-ԽԱՐԱԹԵՐ

ՍԻՐՏԵՐԸ ՔՆՆՈՂԸ

Վարժուհի մը օր մը իւր աշակերտներուն ըսաւ, «Ենթադրենք թէ անդիմադրելի իշխանութեամբ մը ձեռք մօտենայի եւ ձեր իւրաքանչիւրէն պահանջէի որ ինձ յայտնէ իւր ամենէն գաղտնի խորհուրդները: Եթէ ուրիշի մը կը նախանձիք իւր գեղեցկութեան կամ մարդոցմէ գտած շնորհքին համար, եթէ ուրիշի մը հարստութեան կամ հանգստութեան կը ցանկաք, եթէ բարկութեան դժգոհումներ կը տածէք, եթէ անապարձութեամբ փրցած էք, եթէ խիստ ու անողորմ էք, յայնժամ պիտի պարտաւորէիք իւրոյ բերել եւ խոստովանիլ այս բոլոր բաները:» Վարժուհին մինչ զայս կ'ըսէր, ուշադրութեամբ աշակերտաց վրայ պաշտօնաց իւր աչքերը, սակայն ամէնը կախած էին իրենց գլուխները: «Ենթադրենք թէ», յարեց վարժուհին, «ձեր այժմու խորհուրդներն իմանալու իշխանութեանէն զատ իրաւունք ունենայի նաեւ ձեզմէ պահանջել որ պատմէք ձեր ը-

րած բոլոր բարի եւ գէշ բաները. ամէն բարկութեամբ ըսուած խօսք, ամէն անձնասիրական դործ, ամէն անպատիւ ընթացք, ամէն անհաւատարմութիւն, ամէն խաբէութիւն:» Աշակերտներուն գլուխները տակաւին կախուած էին: Անոնք քրիստոնեայ ընտանիքներէ եկած զուարթարարը եւ բարեկիրթ տղայք էին, բայց ոչ մին կ'ուզէր այս փորձին ենթարկուիլ:

«Ես ալ չեմ յօժարիր», ըսաւ վարժուհին լրջութեամբ, «որ այնչափ ճանչնաք զիս որչափ ես կը ճանչնամ ինքզինքս: Եւ սակայն, սիրելիներս, ամէն օր Աստուծոյ ճիշդ առջեւ կը գտնուինք, եւ մեր չրթունքէն ելած բառ մը եւ մեր մտքէն անցած խորհուրդ մը չկայ զոր Նա չգիտնայ: Արդ՝ յանցաւոր փեղքսի նման լոկ չարհաւորք, այլ՝ Պողոսի նման ջանանք ամէն տունն «մաքուր խղճմանք» ունենալ, այնուհետեւ երախտագէտ սրտով փառք տանք Աստուծոյ, որ «բարեգութ ու ողորմած է...», երկայնամիտ ու առատ՝ ողորմութիւնով:»

ԵՐԿՆԻՑ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՀՐԱՊՈՅՐԸ

Խօսմբ մը անձինք կ'ըսակի օր մը իւրաւու հետ խօսելով յառաջ կը բերէին երկնից նկատմամբ իրենց ունեցած գաղափարները:

Մին ըսաւ, «Երկնիքն ուրիշ կերպ չեմ կրնար նկատել բայց իբրեւ գեղեցիկ տեղ մը, ոսկեղէն փողոցներով, մարգարտեայ դուռներով եւ ուրիշ բոլոր այս տեսակ բաներով: Ճաճանչաւտ վերջապէս երկնից լաւագոյն պատկերը կը համարիմ:»

«Դո՛ւ սիրական յոյս է թէ ամէն բան պիտի գեղաւոր հոն», ըսաւ եռանդուն ուսանող մը:

«Խորհեցէք թէ ի՞նչ մեծ երջանկութիւն պիտի ըլլայ հոն սիրել ամէնը եւ սիրուիլ ամէնէն», գոչեց փափկասիրտ օրիորդ մը:

«Հոն բաժանում չկայ», յարեց կին մը որոյ սգոյ հանդերձները մասնաւոր ազդուութիւն մը տուին իւր խօսքերուն:

«Հոն կարող պիտի ըլլանք ընտրել

մեր ընկերները. ո՛չ պիտի ձանձրանանք անոնցմէ եւ ո՛չ պիտի ձանձրացունենք զանոնք, եւ երբեք պիտի չպարտաւորինք թողուլ զանոնք», ըսաւ երիտասարդ մը: Միւսները տարակուսական աչքով մը նայեցան խօսողին վրայ, բայց նա լուրջ գէմք ունէր եւ դիտնալով ըսած էր այդ խօսքը:

«Մ'հ, զաւակներս», ըսաւ պառաւ կին մը, «եթէ վաթսուն տարի ապրած ըլլայիք, յայնժամ պիտի ուրախանայիք շատ մը բաներու երկնից մէջ չկենալուն համար. ցաւ կամ հիւանդութիւն, վիշտ կամ յուսահատութիւն չկայ հոն:»

Այնուհետեւ խօսմբին մէջ ամենէն մաքուր սիրտ ունեցող անձը, որում մարդ մեղք չէր վայելցուներ, ըսաւ յուզեալ շեշտերով, «Ի՛նչ երկնքս այն պիտի տեղ մ'է ուր չեմ կրնար փրկուիլ:»

Խօսմբին մէջ վարդապետը եւ քնքուշ այտերով վեց տարեկան աղջիկ մը եւս կար, որ ուշադրութիւն դրաւ չէր: Սա եկաւ եւ իւր արմուկը ներկայից միոյն ծնկան վրայ դրաւ, եւ իւր մէկ իմաստուն խօսքով ամացուց միւսները:

«Յիսուս հոն պիտի ըլլայ», ըսաւ նա:

ՊԱՏԱՍԽԱՆԻՔ ԱՌԹԱԿԻՅՍ

[Խմբագրական]

ՄԿՐՏՈՒԹԱՆ ԵՄԵՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Մեր գաղափարը կը հարցունի մկրտութեան նպատակին եւ կարեւորութեան նկատմամբ: Մեր թղթակիցը մասնաւորապէս կը հարցնէ թէ մկրտութիւնն սկզբնական մեղքը ջնջող միջոց մը համարուելու է, եւ եթէ այդպէս հաւատանք, առանց մկրտուելու մեռնող մանկանց հոգիները կը կորսուին: Այս երկու հարցմանց ալ բացասական պատասխան կու տանք: Չենք կարծիք թէ Սուրբ Դրոց մէջ համար մը կայ որ ըստ արժանւոյն մեկնուելով այս վարդապետութեանց ոյժ տայ, եւ մեզ զարհուրելի կը թուի այն գաղափարը թէ ամենողորմ Եհովան կրնայ յաւիտեական տանջանայ դատապարտել մանուկ մը իւր ծնողին անհոգութեան կամ մեղաց համար: «Միթէ բոլոր երկրին Դատաւորը արդարութիւն պիտի չընէ:» Սակայն շատ բարի մարդիկ այս վարդապետութիւնը սորված են, եւ անոնց սիրտերը կը մորմոքին խորհելով այն հաղթաւոր անմեղ մանուկներ:

րուն վրայ որ կորսուածներուն մէջ կը գտնուին, եւ որոցմէ ոմանք թերեւս իրենց վերաբերեալները եւ սիրելիներն էին: Սակայն խորհեցէք թէ ինչ կը նշանակէ այս վարդապետութիւնը: Մանուկ մը, որ կը մեռնի դեռ չզիտցած թէ հայր կամ մայր ունի եւ դեռ բան մը հասկնալու կարողութիւն չունեցած, առաջին անգամ իւր գոյութեան գիտակցութիւն կ'ունենայ պատժոյ տեղի մը մէջ: Եթէ հարցնէ թէ ինչո՞ւ համար ինք հոն կը գտնուի, պատասխան կը տրուի թէ պատճառն այն է որ իւր հայրը եւ մայրը մկրտած չէին զինք: Բնականաբար պիտի հարցնէ թէ ո՞վ են իւր հայրն ու մայրը, մկրտութիւնն ինչ կը նշանակէ եւ եթէ իւր ծնողքը յանցանք գործած են, ինչո՞ւ համար պատիժն անոնք չեն կրեր: Այսպիսի վարդապետութիւն չենք կրնար ընդունիլ առանց Աստուծոյ խօսքին մէջ շատ որոշ ապացոյց տեսնելու:

Այսպիսի ապացոյց կ'ա՛յ: Մեր թղթակիցը կը յիշէ չին կտակարանի ինչ ինչ հատուածները յորս տղայոց իրենց հայրերուն մեղաց հետեւանքները քաշելուն վրայ կը խօսուի: Այս խօսքերուն ամենէն ընտանին կը գտնուի երկրորդ պատուիրանին մէջ, ուր Ենովան կը ներկայանայ իրեւ հատուցանող «հայրերուն անօրէնութիւնը որդւոցը վրայ» մինչեւ անոնց երրորդ ու չորրորդ ազգը՝ որ կ'ատեն զիս: Ամէնքս ալ կը տեսնենք որ այսպիսի օրէնք մը կայ: Մարդիկ իրենց մոլութեամբ կը տկարացունեն իրենց մարմինները, եւ իրենց զաւակները կը ծնին տկար ու հիւանդոտ կաղմուածքով: Մարդիկ իրենց ստացուածքը կը վաճեն շա՛տ կեանք անցունելով, եւ իրենց զաւակներն անօրէնութեան ու աղքատութեան նեղութեանց կ'ենթարկուին: Մարդիկ չար օրինակ կը դնեն իրենց զաւակաց առջեւ եւ անոնք ալ իրենց հայրերուն նման ամբարիշտ կ'ըլլան: Ծնողաց մեղքերուն այս հետեւանքները յաճախ կ'երթան մինչեւ «երրորդ ու չորրորդ ազգը»: Աստուծոյ հրամանաւ ամբողջ ցեղեր կոտորեցան իրենց մեղաց համար: Տարակոյս չկայ թէ այս ազգերուն մանուկները ու եւ յանցանք չունէին, սակայն իրենց ծնողաց մեղքերուն հետեւանքները կրեցին:

Սակայն այս տարբեր է մեր նկատողութեան տակ գտնուած խնդիրէն: Ինչպէս ամէն ոք կը տեսնէ, տղայք իրենց հայրերուն մեղաց հետեւանքը կը կրեն այս աշխարհի վրայ, սակայն ասկէ չհետեւիր թէ անոնք յաւիտենական պատժոյ պիտի դատապարտուին նոյն պատճառաւ: Եթէ երբեք մանկուհիք դատապարտուին, սկզբնական մեղաց համար պիտի դատապարտուին: Բայց երկրորդ պատուիրանին մէջ սկզբնական մեղաց ակնարկութիւն չկայ, այլ հօրը մեղաց: Բաց աստի, սրբազան մատենագիրը չխօսիր այն տղայոց վրայ որ մանկութեան մէջ կը մեռնին, այլ անոնց՝ որ կը մեռնան, վասն զի «երրորդ ու չորրորդ ազգը» կը յիշէ: Մանկութեան մէջ մեռնող տղուն մը մկրտուած չըլլալը չկրնար աղբիւր երրորդ ու չորրորդ ազգին: Վասն որոյ, ըստ մեր կարծեաց այս խօսքերը կ'ակնարկեն այս կեանք մէջ եղած հետեւանքներուն, ինչպէս յայտնապէս կը ցուցնէ հինգերորդ պատուիրանին ծայրն աւելցուած խոստումը:

Հարկ չկայ զատ զատ նկատողութեան

առնուլ մեր թղթակցին յիշած միւս համարները, Գ. Թագ. ԻԱ. 28, Ես. ԺԴ. 21, Երեմ. ԼԲ. 18, եւն.: Սակայն պարտիմք յիշել թէ աղբիւրը հանդերձեալ կեանք չունին: Մեր անհատական վարուց համար արժանաւոր հատուցում պիտի ընդունինք գալու աշխարհին մէջ, սակայն ազգերը կ'օրհնուին կամ կը պատժուին այս աշխարհի մէջ միայն:

Սակայն չին կտակարանն այս խնդրոյն մէջ տարակոյսի տակ չթողուր զմեզ: Եզեկ. ԺԲ. 20 համարին մէջ գտնուած սա խօսքն աւելի որոշ խօսք չկրնար ըլլալ. «Որդին հօրը անօրէնութիւնը պիտի չկրէ, ու հայրը որդւոյն անօրէնութիւնը պիտի չկրէ»: Արդար Աստուծոյ մը զայս միայն կրնայինք ակնկալել: Ուղիղ պիտի չըլլար որ որդին հօրը անօրէնութիւնը կրէր, եթէ ինք չէր անոր անօրէնութեան պատճառը կամ զայն արդեւելու կարող ըլլալով բան մը ըրած չէր. եւ յայտնի է թէ ասոնց ոչ մին հաւանաւոր է: Աւելի ուղիղ պիտի ըլլար որ հօր եւ որդւոյ մէջ հայրը կրէր որդւոյն անօրէնութիւնը, զոր կը կրթէ եւ որոյ վրայ իշխանութիւն ունի:

Մեր թղթակիցը Նոր կտակարանէն խօսք մը կը յիշէ որ նիւթին հետ ամենէն աւելի կապակցութիւն ունի: Յովհ. Գ. 5 համարին մէջ կը գտնուի այն. «Թէ որ մէկ մարդ մը ջուրէն ու Հոգիէն չծնանի, չկրնար Աստուծոյ թագաւորութիւնը մտնել»: Գրեթէ բոլոր խոհուն մեկնիչները կը կարծեն թէ ջուրէն ծնալը մկրտութեան համար ըսուած է: Երբ Բրիտոսոս այս խօսքն ըսաւ, քրիստոնէական մկրտութիւնը դեռ հաստատուած չէր, այլ Յովհաննէսի մկրտութիւնը եւ Հրէութեան դարձող հեթանոսներու համար եղած մկրտութիւնը կային: Նիկուզիմոս գիտէր ասոնք, եւ հաւանօրէն լսած էր նաեւ Յովհաննէս Մկրտչի խօսքերը որ կ'ըսէր թէ ինք ջրով կը մկրտէր, բայց իրմէ հաջորդ եկողը պիտի մկրտէր Հոգով Սրբով:

Մեր Տէրով խօսքերը հաւանօրէն այնքան չեն վերաբերիր մկրտութեան արարողութեան որքան անոր նշանակութեան — մեղաց թողութեան՝ ապաշխարութեան միջոցաւ: Եւ կը տեսնենք թէ կարեւոր բանը Հոգւոյն մկրտութիւնն է, վասն զի այս միայն կը յիշուի 6 եւ 8 համարներուն մէջ: Ամէն քրիստոնէի պարտականութիւնն է մկրտուիլ, սակայն մարդ մկրտուած չըլլալուն համար երկինքէն դուրս չթողուի, եթէ ուրիշ կերպերով պատրաստուած է հոն երթալու: Ապաշխարող աւաղակը չմկրտուեցաւ, եւ Շաֆ, նշանաւոր եկեղեցական պատմագիրը, կ'ըսէ թէ շատ մարտիրոսներ մեռան այս խորհուրդն ընդունելու ժամանակ ունենալէ առաջ: Մարդ չիրկուի ջրով մկրտութեամբ եթէ Հոգւոյն մկրտութիւնն ընդունած չէ: Սակայն Հոգւով մկրտութեամբ կը փրկուի, ջրով մկրտուած ըլլալ թէ ոչ: Իսկ եթէ Հոգւով մկրտութիւնն ընդունած ըլլայ, ջրով մկրտուիլ պիտի ուզէ, վասն զի իւր Տէրով հրամանն այնպէս է: Պենտեկոստէի օրը «Մարդիկ եղբայրներ, Թնչ ընենք», հարցնողներուն Պետրոս առաքեալ պատասխանեց, «Ապաշխարեցէք, ու ձեզմէ ամէն մէկը թող մկրտուի»: Մանուկներ չէին կրնար ապաշխարել, ոչ ալ կրնային իրենց կամօք մկրտուիլ: Մեր Տէրը Մար. ԺԶ. 16 համարին մէջ կ'ըսէ, «Ան որ հաւատայ ու մկրտուի, պիտի փրկուի, եւ ան որ չհաւատայ, պիտի դատապարտուի»: Համարին բացասական մասին մէջ ըսուած

չէ, «Ան որ չմկրտուի, պիտի դատապարտուի»: Մանուկ մը չդատապարտուի չհաւատալուն համար, վասն զի չկրնար հաւատալ: Սակայն նոյնչափ անկարող է մկրտուելու համար ներկայանալ, ուստի ուղիղ չէ զնա դատապարտել մկրտուած չըլլալուն համար: Մարդիկ կը դատապարտուին երբ բարւոյն տեղ չարը կ'ընտրեն: Դատաստանին նկատմամբ եղած բոլոր նկարագրութիւններէն կը հասկցուի թէ մարդիկ կը դատուին մարմնի մէջ իրենց գործած մեղքերուն համար: Հեթանոսները կը դատապարտուին երբ կը մեղանչեն իրենց ունեցած լուսոյն դէմ եւ կը գործեն ինչ որ դիտեն թէ չար է: Աստուածային յայտնութեան լոյսը վայելողները կը դատապարտուին երբ կը մերժեն այդ լոյսը եւ կամաւ կ'ընտրեն խաւարը եւ չարը: Մատ. ԻԵ. զվսոյն մէջ վերջին օրուան մասին եղած նկարագրութեան մէջ ոմանք կ'ընդունուին «Եկէք իմ Հօր, օրհնածները»: Կրակէրով, վասն զի այս ու այն բաներն ըրած էին. եւ ուրիշներ կը վաճուին «Մէկդի դացէք ինձմէ, անիծեալներ, յաւիտենական կրակին մէջը»: Կրամանով, վասն զի այս ու այն բաներն ըրած չէին: Սակայն ո՛չ այս գլխոյն մէջ եւ ո՛չ Սուրբ Գրոց ուրիշ մէկ համարին մէջ ու եւ խօսք կայ ցուցնող թէ Դատաւորը պիտի ըսէ, «Մէկդի դացէք ինձմէ, անիծեալ մանուկներ, վասն զի ձեր հայրերը չմկրտեցին զձեզ»: Եթէ մանուկ հասակի մէջ մեռնողներ կ'օրոշուին՝ պատճառն այն ըլլալու է որ անոնք մահուանէ հետք բարւոյն տեղ չարն ընտրած են: Սուրբ Գրոց մէջ շատ որոշ բան մը ըսուած չէ այս մասին, սակայն քանի մը համարներ կը թուին իրաւացի ցուցնել աւետարանական քրիստոնէից այն ընդհանուր դադափարը թէ ամէն ցեղէ մանկութեան մէջ մեռնողները կը փրկուին: Եւ եթէ ճշմարիտ է այս, ուրեմն Բանաստեղծ, Ամօրհացւոց եւ Յերուսաղեմ մանուկներուն համար օրհնութիւն մ'էր սպաննելի մեղանչելէ առաջ:

Վասն որոյ մկրտութեան օգուտը մանուկ մը զԺողովէն ազատել կամ սկզբնական մեղքէ մաքրել չէ: Սկզբնական մեղքի կը հաւատանք ճիշդ այնպէս ինչպէս կը հաւատանք սկզբնական ցաւի, սկզբնական հիւանդութեան, սկզբնական մահուան: Այսինքն՝ մանուկն ունի այնպիսի բնութիւն մը, որով, եթէ ապրի աշխարհի վրայ, անշուշտ մեղքի պիտի առաջնորդուի, ինչպէս իւր ֆիզիքական բնութեան մէջ ունի ցաւի եւ մահուան սերմերը: Բոլոր սկզբնական մեղքն այս հակամիտութիւնն է: Գիտնալու համար թէ մկրտութիւնը կը վերացունէ՝ այս հակամիտութիւնը, պարտիմք գիտողութեան առարկայ ընել մանուկը: Կը տեսնենք որ բարկութեան, անձնասիրութեան, խաբէութեան եւ ուրիշ մեղաց հակամիտութիւնն այնքան զօրաւոր է մկրտուած մանկան որքան չմկրտուածին մէջ:

Սակայն մկրտութիւնն ուրիշ կարեւոր օգուտներ ունի: Աստուծոյ եւ հաւատացելոց միջեւ ուխտին կնիքն է, Հոգւով Սրբով ի ներքուստ մաքրութեան արտաքին նշանն է, եւ անով է որ տղան կապակցութիւն կ'ունենայ եկեղեցւոյն հետ եւ անոր հսկողութիւնն ու խնամքը վայելելու իրաւունք կը ստանայ:

Ուրիշ հարցմանց պատասխաններ Աւետարանի յաջորդ հատորին մէջ պիտի տրուին:

ՄԱՐԴ ՄԻՆՁԵՒ ՈՐ ՏԱՐԻՓԻՆ ՄԷՋ
ՕԳՏԱԿԱՐ ԿԵԱՆՔ ԿՐՆԱՅ ՎԱՐՆԷԼ

Անդրիոյ աղատական թերթերը կ'ողբան խորհելով թէ կլատսթըն հաւանականապէս պիտի մեռնի իւր ծրագրաց գործադրութիւնը տեսնելէ առաջ: Բայց այդ չէ այնքան ստոյգ: Մը. կլատսթըն ծնած է 1809ին, ուրեմն 84 տարեկան է հիմա: Այդ տարիքին մէջ մարդոց մեծ մասը աւարտած են իրենց կենաց գործը, քաջուած են գործէ. բայց գտնուած են մարդիկ որ պահած են իրենց մտաւորական կորովը կենաց շատ մը աւելի յառաջացեալ ժամանակին մէջ: Վիլհելմ Ա., Գերմանիոյ կայսրը, կը հետաքրքրէր հանրային գործերու երբ աւելի քան 90 տարեկան էր, եւ այդ նոյն տարիքին մէջ ծերունին կոյր Տանտոյոյ վենետկոյ նաւատորմին հրամանատարութեան պաշտօնը կը կատարէր Կոստանդնուպոլսոյ վերայ յարձակման ժամանակ ասկէ իբր 700 տարի առաջ: Բենիամին Ֆրանքլին երբեք աւելի ողջամիտ խորհրդոց տէր չէր քան 84 տարեկան մեռնելէն առաջ: Վոլթըր Սէվէյն Լէնտըր դպրութեանց մէջ հեղինակութիւն էր 89 տարեկան հասակին մէջ: Թիցիան գլուխ գործոցներ նկարեց երբ էր 90 տարեկան: Միքայէլ Անճէլոյ մարմարիօնը կը խօսեցունէր գրեթէ նոյն տարիքին մէջ: Վոլթէն գրեց սահուն ոտանաւորներ 84 տարեկան հասակին մէջ: Մ. Թը Լէսէփս կլատսթընէ չորս տարի մեծ է: Այս ցանկը կարելի է մեծապէս երկարել: Կենաց օրէնքը սա է որ այսինչ տարիքին մէջ, որ առ հասարակ չէ հեռի Սուրբ Գրոց յիշած սահմանէն որ է եօթանասուն տարի, մարմնոյ հիւստեալը կը սկսին պնդանալ եւ տկարանալ, եւ մտաւորական կարողութիւնը բաժին կ'առնուն այդ աւերուածէն: Բայց բնութիւնը բացառութիւններ ունի յայտմ:

Ամենէն զարմանալի բացառութեանց մին է երաժշտական շարագրիչ Վէրտի: Նա է գրեթէ 80 տարեկան: Վաթսուն տարի առաջ երգեհոնահար էր ի Միլան, եւ իւր առաջին նուագերգութիւնը շարագրեց աւելի քան կէս դար առաջ: Երեսուն տարւոյ միջոցին, որ կը բաղկացունեն իտալական դուստներգութեան ոսկեդարը, նա էր անոր ամենէն ժրջան եւ համայնից համակրելի վարպետներէն մին: Երբ 1872ին աշխուժւեալ մտաւ քաղաքականութեան մէջ իբրեւ անդամ Ծերակուտի, եւ նորոգ կադմակերպեալ իտալիոյ առաջնորդներէն մին, կը կարծուէր թէ անոր երաժշտական ընթացքն աւարտած էր: Բայց տասնեւհինգ տարի յետոյ, երբ էր 75 տարեկան, զաշխարհ հիացուց իւր «Օթէլլոյ»ով եւ այժմ իւր համաւեր բարձրագոյն կատարն հասած է «Յալսթաֆ»ով: Երեւակայեցէք ութանասնայ անձ մը պատիւներով բեռնուորեալ, հանրային պաշտօններ ստանձնեալ, նստած՝ գրել գուսաներգութիւն մը եւ լաւ յաջողութեամբ:

Ինչ որ զՎէրտի կը զանազանէ ութսնամէից մեծագոյն մասէն, սա է որ նա ո՛րքան կը ծերանայ՝ այնքան կ'աճի կ'ընդարձակի նորա մտաց ընդունակութիւնը: Ծերունեաց շատը, մինչեւ իսկ երբ կը պահեն իրենց կարողութիւնները, կը կորուսանեն իրենց ուսանելու զօրութիւնը: Նոցա մտաւորական ասպարէզը չըջափակեալ է իրենց մանկութեան տարիներուն մէջ ընդունած տղաւորութիւններէն եւ ձեւացուած գաղափարներէն: Իրենք հանգարտ

եւ անշարժ կը կենան մինչ աշխարհ համայն կը շարժի իրենց շուրջ: Վէրտի միտքը երբեք եղած չէ աւելի արթուն եւ թարմ քան այժմ: Վաղերի գաղափարքը անձանթ չէր նմա, եւ մինչ ուրիշ իտալացի շարագրիչը կ'արհամարհէին եւ կը ծաղրէին բարբարոս Գերմանացին, Վէրտի ցուցուց թէ ինք կրնար սորվիլ անկէ եւ թէ վաղէն գուսաներգութեան կատարելութեան աւելի մերձ եկած էր քան Պէլլինի, Տոնի-ձէթթի կամ ինքն Վէրտի: Մեծ շարագրիչը ցուցած է թէ իւր խոր ծերութեան հասակին մէջ կարող է գրել երաժշտական կտորներ որ կը գուարթացունեն, կը զիւթեն եւ կը զլիւնեն զմարդ:

Կը թուի ստոյգ, ինչպէս Մ. Ֆլուերանս ապացուցած է, թէ մարդկային կենաց սահմանը կ'երկարի զխաւորապէս ակտուանական հմտութեան աճելուն եւ առողջապահական միջոցաց լաւագոյն ծանօթանալուն պնդութեամբ: Կը մնայ որ բժշկական կաճառը (faculty) ի միասին ուսումնասիրէ կենաց երկարութեան եւ մտային զօրութեան խնդիրը, այնպէս որ ծերութեանց վերջին տարիները չըլլան «ունայնութիւն եւ հոգիի տանջանք»: Եթէ յաջողի յայտմ, ծերունիք այլ եւս պիտի չըաշուին դործէ եւ պիտի չվարեն հանգիստ եւ անօգուտ կեանք: Կիտի մնան ճակատամարտին յառաջապահներուն մէջ, նման կլատսթընի, եւ փորձառութեան ընձեռած հմտութեամբ սպառազինեալ, գեղահասակները պիտի թողուն վերջապահից մէջ: Բայց առաջնորդի դիրքը պահելու համար, պարտին պահել սխալանքէ խոյս տալու կարողութիւնը երբ կը յայտնուի սխալանքը, եւ ընդունիլ նոր անսովորութիւններ երբ կը գտնուի թէ ճշմարիտ են:

ԲԺՇԿԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԻՋԵՆ ԴԱՐՈՒ ՄԷՋ

Նայելին Սէյլըն հանգիստի յուլիսի թուոյն մէկ շահեկան յօդուածին մէջ, որ կը խօսի Միջին Դարու բժշկականութեան վրայ, կը տեսնուին քանի մը հետաքրքրական դեղագիրներ: Աջ աչքի բորբոքում կամ կարմրութիւն ունեցողին կը յանձնարարուէր «առնուլ գորտի մը աջ աչքը, փաթթել զայն կարմրորակ կտաւով եւ կախել վիզէն»: Ազոաւին ոտքի գարշապարին մորթը կը յանձնարարուէր ոտնացաւի համար: Երկչոտ երիտասարդը հաճոյքով պիտի կարդան սա. «Եթէ կ'ուզէ ոք ըլլալ քաջ կամ անվեհեր, թող կրէ իւր վրայ առիւծի կամ աքաղաղի մորթը կամ աշուրները, եւ պիտի լինի աներկելի իւր թշնամիներէն, նա մանաւանդ շատ հաւոր անոնց»: Լոռութիւն պահելու հակամիտութիւնը կը յանձնարարուէր բուժել հետագայ խօսքերով. «Եթէ կ'ուզէք որ այս ինչ անձը շատախօս ըլլայ, կերցուցէք անոր լեզունը, բայց չուրի գորտի եւ բաղի լեզու, եւ այնպիսի կենդանեաց՝ որ նշանաւոր են շարունակ ձայն հանելու մասին»:

Եթէ մարդու մը ականջը խօսէր, կը յանձնարարուէր անոր մէջ կաթեցունել կտաւաւ տաք իւղ (պէշ Եւալ), եւ այնուհետեւ մարդուն կ'ըսուէր որ ցատկըտէր խօսող ականջին կողմի ոտքին վրայ, յետոյ այդ կողմին վրայ ծռէր որպէս զի եթէ հիւթ կայ ականջին մէջ, դուրս վաղէ: Բթի արիւն դադրեցունելու համար կը պատուիրուէր հաւկթին կեղեւը ծեծելով փոշի ընել, մաղել ճերմակեղէն կտաւով, եւ քաշել քթէն ներս: Եթէ հաւկթին կեղեւը

այնպիսի էր որոյ մէջէն ձող ելած է, աւելի աղէկ: Դալուկ (սարլըթ) բուժելու համար կը յանձնարարուէր փոշիացեալ գետնամայր (սոլ-լեմ) խառնել զինուոյ հետ: Ակոյի ցաւ բուժելու համար կը պատուիրուէր գործածել փոքրիկ Կոնաչ գորտերու կամ անտաներու կամ քարերու ներքեւ ապրող բազմոտանի գորշագոյն ճճիներուն ճարպը: Գորտերը, մանր թէ խոշոր, ընտիր գեղեր կը համարուէին, մանաւանդ երբ ծիծաղաշարժ եւ բարբարոսական կերպով լինէր անոնց պատրաստութիւնը: Այսօր գրեթէ անհետանալու վիճակին մէջ է բժշկականութեան ուսման գէժ ընդհանուր հակակրօնութիւնը, եւ հաւանականապէս՝ պիտի անհետանայ բոլորովին: Բայց Միջին Դարուց մէջ, կը թուի թէ, ունեցած էր շատ բանաւոր հիմ:

ՉԱՓԱՀԱՍՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԻՐԸ

Կ'ըսուի թէ վիճակագրութիւնը կը ցուցնեն թէ երիտասարդը չեն ստանար իրենց կատարեալ ֆիզիքական հասունութիւնը: Ինչեւ չըլլան քսանեւութ տարեկան, Փրոֆէսոր Շայլըր, ի Հարվարտ, կը հաստատէ իբրեւ եղբակացութիւն իւր դիտողութեանց թէ երիտասարդը չեն ստանար իրենց մտաւորական կարողութեանց կատարեալ չափը քսանեւհինգ տարեկան ըլլալէ առաջ: Հանճարեղ դիտող մը ըսած է թէ «շատ մարդիկ տղայ են մինչեւ իրենց երեսներորդ տարին, եւ փոքր տղայ են մինչեւ քսանեւհինգերորդ տարին»: Եւ այս կը համաձայնի մարդկութեան կատարեալ չափուն գոր նախնի Երբայեցիք եւ ուրիշ ժողովուրդը կը համարէին երեսուն տարեկան հասակը:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

ՆԱՄԱԿ ԱՍԲԱՋԱՐԷ

Ապրիլ 9/21ի սեւ օրն էր այն յորում Ատաբաղարի եկեղեցւոյն հովիւ Վեր. Աղեքսանդր շէճիղեան յաստեաց յերկինս փոխեցաւ իւր գործքերէն հանգչելու համար եւ յայնմհետէ Ատաբաղարի եկեղեցին առանց հովուի կը մնար: Եւ ահա այս անգամ տարուան մը համար իբրեւ հովիւ կանչուեցաւ Չալդարայի քարոզիչ Պատ. Յարութիւն Կարապետեան: Չալդարա փոքր հայաբնակ գիւղ մ'է, որ կը գտնուի Պիլե-ճիկի գաւառակին մէջ: Ինքը բնիկ Մարաշի է, եւ իւր ուսումը առած է Մարդուանի Աստուածաբանական շեմարանին մէջ: Քառասուն քառասունեւհինգ տարեկան, միջահասակ, թաւ մօրուսով անձ մ'է: Իւր առաջին քարոզը խօսեցաւ այս կիրակի, 17 դեկտ., բնաբան ունենալով Ա. Թեո. Ե. 25 համարը. «Եղբայրներ, աղօթք բրէք մեզի համար»: Աղբու խօսքերով յորդորեց ժողովուրդը նախ աղօթել բուն իրենց անձերուն համար, յետոյ եկեղեցւոյն համար եւ վերջապէս խնդրեց որ աղօթք ըլլայ իրեն համար, որպէս զի այս պարտականութեամբ լի պաշտօնը կարող ըլլայ ի զուլս հանել: «Ինձ տկարիս համար»: Ըսաւ «զոր կանչեցիք այս ծանր պաշտօնին, աղօթեցէք որ հաւատքս զօրանայ եւ կարող ըլլամ Տէրոջը ուղածին պէս աշխատիլ»: Սուրբ Գիրքէն եւ մարդկային փորձառութիւնէն ցուցուց թէ աղօթքը շատ պիտանի է հոգւոյն: «Աղօթքը հոգւոյն շնչառութիւնն է», ըսաւ, «եւ ինչպէս մարդկային մարմինը առանց շնչառութեան հինգ րոպէ իսկ

չդիմանար, նոյնպէս ալ հողին առանց ա-
ղօթքի իսկոյն կը մեռնի:» Երանի՛ թէ վե-
րոյնչեալ ճշմարտութիւնը խորարմատ տպա-
ւորուէր ամէն քրիստոնէի սրտին մէջ. այն
ատեն աշխարհս ներկայէն ո՛րչափ տարբեր
պիտի ըլլար: Կը յուսամ թէ Պատ. Յարու-
թիւն Սուրբ Հոգւոյն օգնականութեամբ
իւր ողբացեալ նախորդին նման օգտակար
կ'ըլլայ իւր պաշտօնավարութեամբ մեր մէջ:
Փափաքելի է որ իւրաքանչիւր ոք աղօթէ
Ատաբազարի եկեղեցւոյն եւ իւր նորընտիր
հովուին եւ բոլոր Աւետարանի պաշտօնէից
համար:

Ատաբազար Վ. Յ. Մ.
18 դեկտ. 1893

ԱՌ ՀԱՄԱՅՆ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՍ
Սիրեցեալ եղբարք եւ քորք ի Տէր
Յիսուս,

Պրուսայի Արեւելեան Որբանոցին ամա-
վերջի ժողովոյն առթիւ այս անգամ սոյն
բարեսիրական հաստատութիւնը այցելելով
յարմար համարեցինք սոյն համառօտ յոր-
դորագիրն հրատարակել:

Ներկայ տարին մի քանի օրէն կը վեր-
ջանայ եւ ողորմութեամբն Աստուծոյ նոր
տարի մը կը սկսինք: Ինչպէս յարածամ,
բայց մանաւանդ տարեմուտի առթիւ, հարկ
ու պատշաճ է ջերմ շնորհակալութիւն մա-
տուցանել առ Հայրն մեր բարերար իւր
անթիւ եւ անհամար բարեաց եւ շնորհաց
համար զորս վայելցինք մենք եւ մերայինք
ամբողջ տարուան միջոցին:

Ամենուս յայտնի է թէ մեր շնորհակա-
լութիւնք ոչ թէ միայն բանիւ ալ մանա-
ւանդ արդեամբ պարտին ըլլալ, զի ճշմա-
րիտ քրիստոնէութիւնն զործնական կրօնք
է: Պարտիմք յիշել որքեքը եւ այրիները եւ
կարօտեալները որոց տրուած որ եւ է օգ-
նութիւն Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս իւր
անձին եղած կը համարի եւ ըստ այնմ վար-
ձահատոյց կ'ըլլայ:

Ուստի ուրախութեամբ այսու շրջաբե-
րականաւ հրաւէր եւ յորդոր կը կարգանք
համայն աւետարանական եղբարք եւ քերք
որ ներկայ տարեգլխոյ առթիւ իւրաքան-
չիւր իւր շնորհակալութեան նուէրը բարե-
հաճի տալ ի նպաստ Արեւելեան Որբանոցի
պատուարելոց: Կը խնդրենք մասնաւորա-
պէս Արթ. պաշտօնեաներէն եւ պատուա-
րժան դասաւանդներէն եւ վարժուհիներէն
որ սոյն աստուածահաճոյ ձեռնարկին յա-
ջողութեան համար ջանք, ճիգ, խրախոյս
եւ յորդոր ի դործ դնեն. եւ կը մաղթենք
որ Տէրը ընդունի եղած նուէրներն իբր
անուշահոտ զոհ ու պատարագ իւր անուան
համար մատուցեալ:

Ի Դիմաց Յանձնաւորոց
ՅՈՎՀԱՆԵՍ ՏԵՐ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ, Ա. Է. ԽԱՊԵՐ
ՅԱԿՈԲ ԶԱՐԻՖԵԱՆ

ՄԱՀԱԳՈՅԺ
Սիրական Փ. Քէչիկճեան ընդի Արապ-
կիրցի եւ քանուկերկու տարեկան երիտա-
սարգ մըն էր որ տարիէ մը ի վեր այս
երկրիւ եկած էր իր բաղդը որոնելու:
Դժբաղդաբար իր ժամանակը հիւանդանոց-
ներու մէջ անցուց եւ վերջապէս միտաւ
հոկա. 26ին Փրէշպիթիւսեան հիւանդանո-
ցին մէջ, Հետեւեալ օրը թաղուեցաւ Մա-
ռնիթ Մորիա դերեղմանատան մէջ, տեղւոյս
աղագանց եւ ալ բարեկամաց հոգացողու-
թեամբ:

Յերկնից մխթարութիւն կը հայցենք իր
ծնողաց, աղգականաց եւ բարեկամաց:
Յիւստէլֆիա
Ամերիկա ԵԱԿԻԵԼ Յ. ՔԵՆՏԻԿԱՆ
7 նոյ. 1893

Այրի Տիկին Բ. Գուրեան եւ իւր թէ՛ հոս
եւ թէ՛ հեռու երկիր գտնուող որդիք ի-
րենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն
այն անձանց որք թէ՛ նամակաւ եւ թէ՛ ան-
ձամբ ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց
հանգուցեալ հօր Պետրոս Էֆ. Գուրեանի
մահուան առթիւ:

ԱԶԴԵՐ
Վ. Յ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ
ԲԱՌԱՐԱՆ
ԱՆԳԼԻԵՐԵՆԷ Ի ՀԱՅ

Ըստ Ուեպպըքի եւ Ուեքքի հայկապ բառագրոց
Առաւել քան 45,000 բառ, ոճ, եւն.,
հայատառ հնչմամբ:

Բաց ի սովորական բառերէ եւ ոճերէ
կը պարունակէ արուեստից, գիտութեանց,
գեղեցիկ դպրութեանց վերաբերեալ բոլոր
բառերն իրենց հայերէն եւ անգղիերէն հա-
մանադրականութիւն, ի հարկին նաեւ թուրքե-
րենով. Կը բաղկանայ 45 թերթէ: Հրատա-
րակեցաւ 34րդ թերթը, Բաժանորդագիրն է
30 դահ. Դիմել Զ. Թորոսեան գրատուն,
Թիւ 4, Պաղչէ Գափու, Կ. պոլիս, եւ առ
հեղինակն, Անաթոլիա Գոլէճ, Մարզուան:

Կ. պոլսոյ Երիտ. Քրիստ. Ընկերակցու-
թեան աղօթքի ժողովը տեղի պիտի ունենայ
վաղը, ժամը 9ին ըստ Թուրքաց, Պայպը
Հաուսի մատրան մէջ: Աղօթքի նիւթն է
Գործ. Թ. 4:

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ
Դեկտ. 18 ըստ Յուն., և դեկտ. 30 ըստ Լատ., 1893

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անգղիոյ Երեսփոխանական Ժողովոյն մէջ
նախկին Մովային Նախարար Լորտ ձորձ
Համիլթըն սա իմաստով առաջարկ մը բե-
րաւ թէ երկրին ապահովութեան եւ անոր
վաճառականութեան պաշտպանութեան հա-
մար հարկաւոր էր անմիջապէս մեծ յաւե-
լումներ ընել նաւատորմին վրայ եւ հրա-
ւիրեց նախարարութիւնը յայտնել իւր դի-
տաւորութիւնը որպէս զի ըստ այնմ ան-
միջապէս զօրծ տեսնուէր, Նախկին Նա-
խարարն ըսաւ թէ այս առաջարկը կու-
սակցական ոգւով յառաջ չէր բերեր, այլ
այն պատճառաւ որ վտանգէն խուսափելու
միակ ճամբան անյապաղ զօրծելու մէջ կը
կայանար: Այնուհետեւ ցուցուց թէ վտանգն
իրական էր, եւ ի մէջ այլոց ըսաւ թէ յառա-
ջիկայ տարւոյ սկիզբը Յրանսա եւ Ռուսիա
28 մարտնաւերու շինութիւնն սկսած
պիտի ըլլան, մինչ Մեծն Բրիտանիա 4 հաւ
միայն շինել սկսած պիտի ըլլայ: Մ. Կլատս-
թըն յիշեալ առաջարկին բարեփոխում մը
առաջարկեց ըսելով թէ նախարարութեան
պարտականութիւնն էր հարկաւոր միջոց-
ները ձեռք առնուլ երկրին ծովային պաշտ-
պանութեան համար եւ թէ ժողովը վստա-
հութիւն ունէր նախարարութեան վրայ
թէ ժամանակին յարմար առաջարկներ պի-
տի բերէր: Նախարարապետն հաստատեց
թէ ներկայ պարագան վտանգաւոր չէր եւ

թէ Մեծն Բրիտանիոյ նաւատորմը զօրու-
թեան մասին շատ աւելի զերազանց էր
քան ուրիշ ո եւ է երկու տէրութեանց
միացեալ նաւատորմը: Գալով ապագային
կառավարութիւնը պարագած էր ծրագրե-
ներ պատրաստելու որ ժամանակին ժողո-
ւոյ պիտի ներկայացուէին: Մ. Կլատսթը-
նի բարեփոխումն ընդունուեցաւ 204ի դէմ
240 քուէով:

—Յրանսայի Երեսփոխանական Ժողովոյն
արմատական կուսակցութեան նախկին
պետ Մ. Քլէմանսոյի թերթը, Լա ժէ-սֆէ,
ուշագրութիւն կը հրաւիրէ Քրանսական
նաւատորմին այն շատ մը նաւերուն
վրայ որ զործածուելու յարմար վիճակ չու-
նին: Մ. Քլէմանսոյ մէջ կը բերէ նախորդ
Մովային Նախարար Մ. Ռէօնիէի խօսքերը,
որ կարգ մը օրինակներ յառաջ բերած էր
ցուցնելու համար թէ Քրանսական շատ
մը ծովաւթանաւեր յոռի վիճակ ունին:

—Կ'ըսուի թէ յառաջիկայ յունուարի վերջե-
րը Փարիզի մէջ միջազգային համաժողով մը
պիտի գումարի հետախօսի ծաւալման առջին
առնող միջոցներու վրայ խորհելու համար:

—Հելլենական կառավարութեան ելեւ
մտական նոր աշխարհավարութիւնը օտար
պահանջատեարց բարձրաձայն բողոքներուն
առիթ տուած է: Նախարարապետ Մ. Թրի-
քուսիս ծանոյց թէ կառավարութիւնը փո-
խառութեանց տոկոսին առ հարկը 30ը
հնչուն դրամով պիտի վճարէր: Ըսաւ նա-
եւ թէ առժամանակեայ տնօրինութիւն մ'էր
այս միջեւ որ վերջնական կարգադրու-
թիւն մը ըլլար պահանջատեարց հետ: Յարդ
ինչ ինչ եկամուտներ պահանջատեարց յառ-
կացուած էին, եւ Մ. Թրիքուսիս իմացուց
թէ այդ եկամուտները նոյն նպատակին
յատկացեալ պիտի մնային: Ըսաւ թէ Յու-
նաստանի նպատակն էր պատուաւոր եղա-
նակաւ վարուիլ իւր պահանջատեարց հետ
եւ անոնց առաջարկել ամենէն նպատա-
ւոր պայմանները զորս երկրին զրամական
կարողութիւնը կրնար թոյլատրել: Աթէն-
քի գերմանական դեսպանին հրահանգաբե-
րուած է բողոքել Յունաստանի ելեւմտա-
կան աշխարհավարութեան դէմ եւ նմանօ-
րինակ բողոք մը ըրած է Լոնտոնի պահան-
ջատեարց ժողովը: Միւսօրէն խիստ լեզուաւ
զրուած խմբագրականի մը մէջ կ'ըսէ. «Այն
պարտականները որ կ'ուզեն իրենց պարտ-
քերէն ազատիլ առանց հաստուցանելու դա-
նոնք՝ համարձակ եւ պատշաճ կերպով երկ-
դիմի լեզու զօրծածելու ենթակայ են, եւ
չենք կրնար ըսել թէ կատարելապէս կը
հասկնանք հելլէն նախարարապետին եւ ա-
նոր պաշտպաններուն չքմեղացուցիչ խօս-
քերը եւ երկբայելի խոստումները: Սա-
կայն բաւական որոշ կ'երեւի որ թէեւ
Աթէնքի գանձարանին այն ստակները ո-
րովք յայտնապէս երաշխաւորուած է ինչ ինչ
փոխառութեանց տոկոսներու վճարումը
առ այժմ այդ մասնաւոր նպատակին պիտի
յատկացուին, այսուհետեւ այսչափ խղճա-
հարութիւն պիտի չցուցուի: Յունաստանի
պահանջատեարք իրենց պահանջին մէջ եր-
բորդն իսկ պիտի չստանան:

—Իտալիոյ նորընտիր նախարարապետ
Սինեոր Քրիսփի խորհրդարանին ուղղեալ
իւր ատենաբանութեան մէջ ըսաւ թէ ի-
տալիոյ վարկը վերահաստատուելու, ելեւ
մուտքը վերակազմելու եւ երկրին նոր
վստահութիւն ներշնչելու համար խորհրդ-
դարանը պարտէր կառավարութեան աշակ-
ցիլ առանց կուսակցական խտրութեան

Երկրի բազմամարդութիւնը	180	Կրնն Աւետարանաց մէջ	211	Յառաջդիմութիւն վերաբուժութեան	250
Երկրի թիւքը	363	Կիրակի մը յԱյգէնախ	315	Յարմարութեամբ ըսուած խօսքեր	345
Երեւակայութիւն ու բարեսիրութիւն	59	Կլաոսթըն	12	«Յաւիտեանս յաւիտենից»	377
Ջանազան անձանց կարծիքները կի- րակի վրայ	281	Կլիմայ եւ ուտեստ	19	Յեփթայէի աղջիկը	89
Ջանազանութիւն դործոյ	243	Կլիմայ հիւժախտի համար	228	Յոգնած մարդիկ եկեղեցի երթալու են	49
ՋԱտուած դիմաւորելու պատրաս- տուիլ	393	Կորնիլայի որսորդութիւն	35	Յոգնած մօր մը յաղթութիւնը	233
Ջարդիւ ինչպէս կը կատարուի դիա- կիցութիւնը	228	Կ'ուզենք կանխագէտ ըլլալ	2	Յոյս	153
Ջինսթաի Հնդկիք	273	Կրէյի հեռախօսագիր մեքենան	204	Յօրանջում իբրեւ դարման	132
Ըմպելին դործել կու տայ	354	Կրօնական եւ բարոյական գիտելիք	161	Նաղովրեցի Յիսուս	249
Ընդէր «Ամերիկա» կը կոչուի Նոր Աշխարհը	27	Կրօն եւ աշխատասիրութիւն	81	Նախասահմանութիւն	258
Ընդհանրական հրաւեր	161	Համաճարակաց թխման ժամանակա- միջոցը	365	Նախնի Ամերիկացիք	91
Ընտանեկան կեանք թիպէթցւոց	316	Համբերութեան վարժութիւն	281	Նախնի բժիշկը	52
Ընտանեկան տիպար բժիշկ մը	155	Հայոյնի մը դարձը	225	Նախնի եւ արդի ատամնաբուժութիւն	275
Թագուհւոյ մը խրատը	258	Հանգստեան վայրեր	233	Նահատակ իւր գիւտին	227
Թակարդի դուռ շինող ասորը	228	Հանգարտ կենալու ժամանակը	297	Նախահնգստին քով կորսուող հոգի- ներ	345
«Թէեւ երկիրը փոխուի»	313	Հաւայեան կղզիները	211	Նեղսրտութեան մեղքը	121
Թէ ինչու կը հաւատանք	394	Հաւատք ու վստահութիւն Աստուծոյ վրայ	329	Նենգամիտ Հնդիկներ	84
Թղթի գործածութիւնը դարդիս	235	«Հեթանոսներէն վտանգներ»	209	Նիակարայի փապուղին	219
Թովմայեան Բրիտանիայք ի Հնդկաստան	97	Հեռագրիտակք ինչ դարգացումներ կրնան ստանալ	163	Նշանաւոր ուղեւորութիւն մը հեծել- անուով	227
Թոքիոյ	139	Հին բարի ժամանակները	137	Նորագիւտ Աւետարանն Պետրոսի	113
Ժամացոյցը շիտկէ	41	Հին Կապիարանն ուսուցանելու պէտքը	33	«Նոր երկիրը մը ու նոր երկիր մը»	1
Ժամացոյցի մը շարժման վիճակագրու- թիւնը	244	Հին պապիւրոս մը	91	Նոր հակառակական մը	380
Իգական սեռի մուտն բրիտանական բժշկական ընկերակցութեան մէջ	27	Հիւանդ ձիերու համար դարման եւ ուտեստ	99	Նոր փայտաթուղթը	67
Իմաստուն ծեր դորտ մը	155	Հիւանդութեան օգուտները	321	Շաքարեղէն առանց եփելու	260
Ինչ ինչ ծանօթութիւնը	234	Հիւժախտին յառաջացումը	347	Շնչառութեան արուեստը	284
«Ինծի ինչ ընել պէտք է որ փրկուիմ»	329	Հնաբիշը	219	Շունը ազատիչ	284
Ինկած ծառը	153	Հնդկի ձեռնածուաց խաղերը	44	Շունը իբրեւ բեռ քաշող կենդանիք	372
Ինչո՞ւ համար աղի է ծովուն ջուրը	115	Հնդկաստան	33	Ողորմութիւն տալու գիտութիւնը	226
Ինչո՞ւ համար եկեղեցի մը յաճախող- ներ սակաւաթիւ կ'ըլլան	25	Հնախառն դերձ մնալու միջոցներ	323	Ո՛րք չեն փաստուի անկումէ	140
Ինչպէս բուժելու է հարբուխը	204	Հնախառն ջնջումը	259	Ո՛րք կը փրկուի	249
«Ինչպէս որ քու հոգիդ ալ յաջողու- թեան մէջ է»	257	Հորին ապականեալ օդը պարպելու հետքը քրաշարժ եղանակ	300	Ո՛րք է իրական Ամերիկան	370, 378
Ի նպաստ կամ ընդդէմ	385	Հոռմայ ստորերկրեայ դամբարանք	76	Ո՛րք է քուկդ	321
Իսլանտիա	236	Հրապարակային աղօթք	9	Ուղեւորութիւն ի հիւսիսային ի- տալիա 34, 41, 50, 58, 66, 73, 82, 90	
Ի վաճառ հանուած եօթը վերջին հար- ուածները	57	Հրատ	41	Ուղիւն գնալու դործածէ	337
Իրարու կցուած երկուորեակներ	108	Հրեայք եւ Քրիստոնէութիւն	227	Ունեցածդ գործածէ	305
Իւր պարանոցին մէջ խողովակ կրող ձի մը	27	Հրեշտակներուն պաշտօնը	369	Ուտեստից վրայ	267
Լեռ ելլել	282	Ձեռքդ ինչ որ գտնէ ընելու	73	Չար դաւակներ	308
Լեռնական քարոզչի մը օրինակը	209	Ձեր երեք ծանօթները	194	Չափահասութեան տարիքը	411
Լոյծ օդ	187	Ձիւնակօշկի մարդանք գերմանական բանակին մէջ	236	Չինաց գրական լեզուն	171
Լոյս եւ հիւանդութեան սերմունք	220	Ճալի որսորդութիւն	164	Չին կանանց ճնշելու ոտուրները	243
Լոնտոնի ոստիկանութիւնը	131	Ճանապարհորդութիւն դէպ ի մերձա- ւորագոյն աստղը	92	Չո՛րս Աւետարան թէ մէկ	202
Լուսատեան պահապանին տղան	97	Ճարտարագիւտ մեկնութիւն	36	Պապն եւ ձայնագրութիւնը	212
Լուցիկը եւ գնդակը	124	Մաղէյցի պատերազմիկը	195	Պառաւ կրնն ինչպէս ազատեց կառա- խումբը խորտակուելէ	274
Լոին աշխատութեան կարեւորութիւնը	169	Մաղն ինչպէս կը մաքրէ զլուխը	292	Պատ. Աղեքսանդր Հ. Ճէճիդեան	139
Խլութիւն	107	Մակընթացութեան կործանարար ալիք	363	Պատասխանիք առ թղթակիցս	402, 409
Խնայութիւն	308	Մահուան անցաւ լինելը	68	Պատկերի մը աղբեցութիւնը	185
Խոհմութեամբ յանդիմանէ	42	Մայր երկիրը	203	Պատմութեան մէջ յիշատակուած մեծ հրդեհները	395
Խորհելու ունակութիւնը	275	Մանկամկրտութիւն	65	Պատուաստին արժէքը	403
Խորհրդաւոր թիւը, եօթն	266	Մանուկները նեղել	122	«Պետրոսի Աւետարան»ը	105
Խորհրդաւոր միտքը	92	Մաշած եւ նիստալ նիւթերն յօգուտ գործածել	83	Պէտք է օգնել	361
Խուզարկութիւն Հակարջային Բեւե- ռին մօտ	123	Մասամբ կը տեսնենք	321	Ջրի մէջ խեղդուողն ինչպէս դարմա- նելու է	348
Խուրձերը ժողովել	10	Մատանիք իբրեւ նշանակք իշխանու- թեան	36	Ջրոյ ոյժ եւ ելեկտրականութիւն	43
Խօսակցութիւն մեր թղթակցաց հետ	242	Մարդիկ ի Հարաւային Ամերիկա	364	Մահարա	4
Խօսակցութիւն մը	305	Մարդկային մարմնոյն կազմութիւնը	188	Մանձը	177
Խօսակցութիւն մը մեր թղթակցաց հետ	154	Մարդ մինչեւ ո՛ր տարիքին մէջ օգտա- կար կեանք կրնայ վարել	411	Մարդեր եւ անոնց թշնամիները	348
Մանօթութիւնը Բնական Պատմութենէ	116	Մարդու մը հարստութեան արժէքը	241	Սթէնֆորտեան կալուած եւ Լիլընտ Սթէնֆորտեան Համալսարան	331
Մերական տեսութիւն	188	Մեծ քաղաքներ	4	Սիրելի ոչակերտը	257
Մեր Սկովտացին ինչպէս գտաւ զԲրիտ- տոս	361	Մեր խօսքերը	41	Սիրտերը քննողը	409
Միւր կաթին	283	Մեր հոգեւոր պաշտօնեայք	146	Սուրբ Գրոց կանոնական գիրքերը	242
Մովսիս	116	Մէրի Լայն	74	Սպասողները լոյս կ'ունենան	105
Մովուն անդնդային խորութիւնը	283	Մի յուսահատիք	49	Սրբարար արիւնը	289
Կայծարդել	177	Մնացած մէկ մուրհակը	401	Սրտացաւ	276
Կենաց մէջ վճռական պարագաներ	129	Մոռցիր	225	Վայրենի եւ ընտանի էշեր	131
		Մ. Կլաոսթընի մէկ խօսքը	257	Վարդապետական զարգացում	313
		Մըջիւնները կը խօսին	308	Վարձ հաւատարմութեան	235
				Վերին օդոյ խուզարկութիւնը	324

Վերջին տառեր դիշերը	307	Առողջապահիկ վիճակ Ակնայ	318	Հանդէս Երէջ Կարգի Ի Ռուսերթ Գո-	
Վերաբուժական գործողութիւնը ծե-		Առտուածաբանական ձեւաբան Ի Խար-		լէճ	109
րոց վրայ	140	բերդ	326	Հիւղակէն տիտուր ձայն մը	102
Վտանգաւոր լողանք	268	Աստուած Ի Բնութեան	29	Հողեւոր տրոց չափը	124, 197
Տեսակցութիւն մը Ժաղառի հետ իբր		Աստուած միայն է արդարադատ	164	Հօր մը կտակն եւ մտածութիւնը	405
մէկ դար առաջ	340	Արեւելեան Որբանոց Ի Պրուսա	229	Ձեռնադրութիւն Ի Եօղուն Օլուգ	278
Տէնցիբ	124	Արկած Ի Մալթիա	93	Ձմեռ	38
Տղայի մը հնարադիտութիւնը	396	Արտասուք Ի վերայ Վեր. Աղեքսանդր		Ձմեռը (Ոտանաւոր)	60
Տղայոց ծխելու սովորութիւնը	154	Ճէճիղեանի (Ոտանաւոր)	188	Ձմեռն Ի դիւղօրէս	238
Յարդ անլոյծ մնացած խնդիրները դորս		«Աւետարան»ի կրօնական յօդուածները	78	Մահագոյժ	6, 30, 109, 412
կ'ուսումնասիրէ Էտիսըն	371	Աւետարանն եւ Մովսէսը	221	Մահագոյժ Վեր. Աղեքսանդր Հ. Ճէ-	
Յնցմամբ բժշկութիւն	99	Բաղդին ոսկեղէն բանալին	125, 133, 149	ճիղեանի	140
Փայտի խիւսէ մետաքս	211	Բացումն Համալսարանային Յուցահան-		Մահ Իսկուհի Մ. Արդումանեանի	214
Փղշտացւոց արձանագրութիւնը Եր-		դիսին Ի Շիքակոյ	166	Մահ մեղաւորին եւ վերածնութիւն	
րայեցւոց արշաւանաց վրայ	291	Գինեվաճառաց ճշմարիտ ծանուցագիր	156	արգարին	21
Փոխառութիւն թէ գողութիւն	259	Գոլումպեան Յուցահանդէս Ի Շիքակոյ	269	Մանիշակ (Ոտանաւոր)	77
Փոշոս ծունկեր	153	Դամբանական պաշտամունք Ի յիշա-		Մարդկային կենաց պատկեր մը	292
Փոփոխութեան մը պէտքը	201	տակ հանդուցեալ Վեր. Աղեքսանդր		Մեծ կորուստ մը Ի Կիւրին	157
Քաղաքավարութիւն յարանուանու-		Ճէճիղեանի, հովիւ Ատաբաղարի		Մեծ մարդն ոչ եւս է	261
թեանց միջեւ	250	Եկեղեցւոյն	148	Մեր երգերը եւ նուագահանդէս Ի Բո-	
Քաղէք եւ անոր ժառանգութիւնը	89	Դիմում առ Աւետարանական եկեղեցին	286	պէրթ դուլէճ	205
Քարոզիչը ու քարոզը	353	Դիտողութեան կարեւորութիւնը	46, 62	Մեր հոգեւոր պաշտօնեայք	116
Քարոզչի մը թելադրութիւնը քարոզ-		Դիտողութիւն մը	262	Մեր մէկ հատիկ դուստրը	190
չերու վրայ	217	Դպրոցական հանդէս Ի Հայունհայ		Մեր վարժարանը	356, 364
«Քիչ մը կը համբերէի»	354	Բարձր Վարժարան յԱտաբաղար	30	Միաբանական Աղօթից Եօթնեակն	70
Քոթոփաքսի հրաբուխին բորբոքումը	147	Դրամը պարտի ծառայ ըլլալ եւ ոչ թէ		Մի վախճաք	212
Քոյր Տօրա	339	տէր	334	Մի քանի խօսք հրաժեշտի առ ըն-	
Քրիստոնեայ կիներ	210	Դրամ ունի՞ս	382	թացաւարտուհիս	260
Քրիստոնէական առաքելութեանց կա-		Երանի անոնց որք Ի Տէր Ննջեցին	254	Մը. Սիւրճըն տակաւին կ'ապրի	61
ցութիւնը	57	Երաշտ եւ մարախ	310	Մօր մը երազը	173
Քրիստոնէական դործ Ի Նոր Կուրինէա	379	Երկու տեսակ ընտանիք	332	Յիսուս անհաւատից համար	318
Քրիստոսի վարմունքը մեղաւորաց հետ	218	Երջանկութեան աշխարհը	77	Նամակ Անգղիայէ	340
Քրուիի քսանեւհինգ հազար գործա-		Եկրատ Գուլէճի շուրջ	245	Նամակ Ատաբաղարէ	278, 411
ւորները	179	Ջատիկ	108	Նամակ Վանէ	254
Օգանաւորութիւն	356	Ջօրութիւն աղօթից	37	Նամակ Քրդաստանէ	142, 325
Օգաքարի անկում Սահարա մեծ ա-		Ընթերցասիրութիւն Ի դիւղս	86	Ներկայ վայրկեանի դերն Ի տիեզերս	294
նադատին մէջ	100	Թամլըդ	302	Նոր արկած Ի Մալթիա	253
Օտար երկրաց պաղպղջ վեհապետք	259	Թառամեալ ծաղիկը Ի Պրուսա	310	Նոր տարի	20
Ֆիլիպի Պրուքսի տեսութիւնն երկնից		Թէ ինչո՞ւ կը պակսին մեր մէջ դոր-		Նուիրատուութիւնը	46
վրայ	145	ծողներ	285	Նուիրատուութիւնը Ի նպաստ Քըր-	
		Թշնամին սիրել	342	դաստանի Առաքելական գործոյն	70, 466, 254, 406
ԹՂԹԱԿՅՈՒԹԻՒՆՔ		Թոնդրակեցիք	53	Նուիրատուութիւնը Ի նպաստ Մալ-	
Ալդաստան	118	ԺԱ. տարեկան տեղեկագիր Կ. պոլսոյ		թից երկրաշարժէն արկածեւոյց	102, 410, 118, 126, 134, 142, 158, 166, 174, 198, 214, 222, 246, 310
Ակնարկ Ի վերայ հին եւ նոր ամաց		Երիտ. Քրիստ. Ընկերակցութեան	373	Նպաստը Մալթիոյ արկածեւոյց հա-	
(Ոտանաւոր)	5	Ժողովրդական	172, 206, 214, 237, 252	մար	158, 174
Աղջկան մը գրադարանէն	325, 333	Իրապաշտութիւն	404	Շաբաթը	358
Աղջկանց Գուլէճի նուագահանդէսը	134	Լանկայի Հայ Աւետ. եկեղեցւոյ բեմը	6	Շաբաթ թէ Կիրակի	92, 100
Ամալիերջի հանդէս Բողոքականաց վար-		Լոնտոնեան նամականի	85, 181	Շարական	189
ժարանի Ի Բաղէշ	261	Լոին պերճախօսութիւն	117	Ուսուցչական կաճառ	366
Ամալիերջի հանդէսը Բարձրագոյն Վար-		Լոնթիւն Աստուծոյ	101	Պատկեր մը	69
ժարանի Ի Պարտիզակ	221	Ծագումն Աւետարանականութեան		Պատճառանք	165, 180
Ամալիերջի հարցաքննութիւնը եւ հան-		Ի Փափէն	293	Պատմականութիւն Աւետարանաց	45, 52, 68
դէս Հայունհայ Բարձր Վարժարա-		Ծաղիկ մ'ալ թարչամեցաւ	262	Պարսկական Նոր Տարին	150, 157
նի յԱտաբաղար	222	Ծիրունւոյ մը ողբը	141	Պետրոս ալեաց մէջ	374
Ամալիերջի քննութիւնը եւ հանդէսը		Կամաւոր տրոց չափը	277	Պիտանի խօսքեր	110
Ձմեռնից Սմբերկեան Բարձր Վար-		Կամաւոր տրոց վճարման կերպեր	381, 397	Պուլանդ գաւառի ներկայ վիճակը	397
ժարանաց	230	Կամաւոր տրոց օգուտը վասն բարե-		Վիդատեսիլ մի եղելութիւն	86
Ամենակարեւոր ստացուածք մարդոյ	301	րարաց	28, 36, 44	Վշտաց հովիտը	300
«Ամէն, եկուր, Տէր Յիսուս»	398	Կայէն	78	Տարօնոյ ներկայ վիճակը	245
Ամուսնական սովորութիւնը եւ հար-		Կայլակը	38	Տր. Արամ Կ. Հէճինեան	158
ոսանեաց հանդէսը Հայոց Վանայ	5, 13	Կ'անցնի (Ոտանաւոր)	156	Յուսկական գիր	270
Ամուսնութեան հասակն Ի Մուշ	77	Կենսադրութիւն Վեր. Աղեքսանդր Հ.		Քարոզ	317, 349, 388
Այցելութիւն մը	374	Ճէճիղեանի	181, 189, 205, 213, 252, 269, 276	Քեզ համար	426
Այցելութիւն մը Ի Սէօյիւտ	406	Կիրականօրեայ դպրոցաց դասեր	1894	Քննութիւնը Արամ գիւղի դպրոցին	326
Այց Ի շիրինի վեր. Ա. Ճէճիղեանի	244	տարւոյ համար	342	Քոլումպեան Յուցահանդէս Ի Շիքա-	
Անդուստի հառաչներ (Ոտանաւոր)	196	Հայ Ժողովրդեան հին գրուածքներէն	302	կոյ	182, 220, 309, 357, 365
Անձնադարգացումն իդական սեռին մէջ	286	Հայ Կուսնիկ արեղան	30	Քսանեւութեան տարեկան ժողով	
Ապաշխարող քրիստոնեայն	84	Հայ վարդապետաց հին գրուածքնե-		Բիւթանիոյ Աւետարանական եկե-	
Առածը վասն քաղաքավարութեան	190	րէն	341, 382	ղեցեաց հոգեւոր Սինոդի	196
Առաջարկ վասն ընդհանրական աղօ-		Հանդիստ Տիկին Մարիամ Թովմաս-		Քրդերէն երգեր	22
թից	294	եանի	173	Քրիստոսի սէրը	284
Առ համայն Աւետարանական եկեղեցին	412	Հանդէս ամալիերջի եւ ԺԹ. տարե-			
Առ համայն պաշտօնեայն Աւետարա-		դարձի Արեւելեան Որբանոցին	246		
նական եկեղեցւոյ Ի Փոքր Ասիա,					
յԱսորիս եւ Ի Կիւրոնական Թուր-					
քիա	14				

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՅՈՅՆՅԱՆ
Ֆիւնանճըլար Եղգուշը, Ամբրիգան Խան